

V Římě, 8. srpna 2009

DOPIS BRATŘÍM KAZATELSKÉHO ŘÁDU

**„VY VŠICHNI JSTE BRATŘI“
(MT 23,8)**

Moji drazí bratři,

Boží spolupracovníci v hlásání Kristovy radostné zvěsti (srov. 1 Sol 3,2),

před zakončením úřadu, který mi byl svěřen, jsem se chtěl zamyslet nad životním cílem našeho povolání. Adresuji tento dopis zvláště bratřím. Vím, že mé kontemplativní sestry, řeholnice i laici náležející k dominikánské rodině mohou číst tyto stránky a aplikovat je na svůj život a na své poslání.

Přiznám se, že když jsem pomyslel na tuto kazatelskou službu, byl jsem nejprve v pokušení se jí vyhnout a vydat se opačným směrem jako nový Jonáš. Nicméně když jsem rozjímal o rozmanitých prozřetelnostních stránkách svého života a protože jsem těžil ve všech těchto letech ze styku s tolika bratřimi a sestrami celého světa, povzbudilo mě to, abych vám napsal a podělil se s vámi o něco ze své zkušenosti. Skutečně, v historii mého života jsou stránky, které prozřetelnostně daly osnovu mému řeholnímu povolání.

BRATR MEZI BRATŘÍMI

Narodil jsem se jako osmý syn v rodině se 14 dětmi (bylo v ní 13 chlapců a jedno děvče) a věřím, že to byl skutečný úvod, „introit, vstup“, do komunitního života, neboť jsem od začátku žil s bratry.

Od svých 6 do 18 let jsem studoval v koleji, kterou vedli maristé v Buenos Aires v Argentině. Tam jsem vychodil základní a střední školu. Jak mnoho jsem se od nich naučil! Mohu vám říci, že jsem potkal bratry, kteří mi pomohli objevit smysl obětavosti, prostoty a lásku k Ježíši a Marii. Zkrátka, objevil jsem, co je řeholní zasvěcení a svatost! Vedle jejich přítomnosti ve škole chovám v paměti jiné obrázky jejich bratrského života v komunitě: jak se k nám přidávali ve sportu, při hrách a zotavení; jejich tiché pilné studium v místnosti, kde si připravovali své vyučování; modlitbu růžence večer na konci každého školního dne, když jsme chodili společně v dlouhé řadě na obrovském dvoře koleje (v té době tam nebyli studenti ani žádný povyk).

Přiznám se vám, protože chci předat vašim srdcím něco, co je zakořeněno v mém vlastním, že v oněch letech jsem poprvé pocítil jistý zájem o řeholní povolání. Bylo mi teprve 10 let, když jsem řekl mamince, že chci být „jedním z nich“: Bratrem (ale s velkými písmeny!)! V té době jsem dostal darem první „životopis svěťce“: „Fray Escoba – Život sv. Martina de Porres“. Tento bratr dominikán tedy jaksí poznamenal mé povolání. Prozřetelnost to zařídila, že noviciát

dominikánské provincie v Argentině, kam jsem vstoupil v únoru 1980, byl umístěn v převorství, které neslo jeho jméno.

V tomto období, které se vyznačuje oslavou 800. jubilea od založení první komunity dominikánských mnišek v Prouilhe, prožíváme dobu plnou naděje, neboť spějeme k oslavě 800 let od schválení řádu Honoriem III. (22. prosince 1216).

Když čteme historii svatého Dominika, připomínáme si, že v březnu 1206 vyslanci Inocence III., kteří měli kázat proti „albigenské“ nebo „katarské“ herezi v jižní Francii, byli shromážděni v Montpellier. Sešli se tam s jinými preláty a biskupy toho kraje. Byli už uprostřed svého rokování, když uvítali Diega, biskupa z Osmě ve španělské Kastilii. Dominik Guzman, podpřevor katedrální kapituly v Osmě, doprovázel svého biskupa. Papežští vyslanci znali dobrou pověst kastilského biskupa a diskutovali s ním, jak nejlépe čelit bludu. Když Diego viděl jejich družinu, navrhl, aby přijali apoštolskou formu kázání v evangelijní chudobě a strohosti, a zdůrazňoval důležitost příkladu. Diego a Dominik začali praktikovat tento způsob života a zřekli se každé známky vnější moci. Jordán Saský nám říká, že „od té chvíle začal být Dominik nazýván ne už podpřevor, ale bratr Dominik“.¹

Protože i já jsem bratr mezi bratry, chci vám nabídnout tyto stránky jako někdo, kdo prostě myslí nahlas. Zvu vás, abyste trochu víc uvažovali o „perle“ nebo o „pokladu“ řádu, jako lidé, kteří chtějí stále objevovat „šířku a délku, výšku a hloubku“ dominikánského bratrství.

Bůh je trojice (vzor „rodiny“ a „komunity“) a jeho bytí se projevuje rozmanitě – účastí – ve stvoření. Avšak toto neruší ani „nerozpouští“ jeho Bytí v bytí jeho tvorů. Bůh zjevuje sám sebe ve stvoření, v dějinách spásy a v řádu milosti... různým, ale podobným způsobem, analogicky!

V listu Židům čteme: „Mnohokrát a mnoha způsoby mluvil Bůh v minulosti k našim předkům skrze proroky. V této poslední době však promluvil k nám skrze svého Syna. Jeho ustanovil dědicem všeho a skrze něj také stvořil svět“ (1,1–2). Syn nám zjevuje Otce a učí nás nazývat ho s láskou „Abba“, jak ho sám nazýval. Syn nám připomíná: „Vy všichni jste bratři“ (Mt 23,8).

Na našem putování k roku 2016 nás Prozřetelnost vyzývá, abychom si v příštím roce připomněli jednu základní událost našich dějin: 500 let od založení roku 1510 první komunity v Americe na ostrově „La Hispaniola“, o který se dnes dělí Dominikánská republika a Haiti. Není zapotřebí zdůrazňovat důležitost tohoto založení. Všichni vzpomínáme na silná kázání bratří, kteří byli členy této komunity, spolu s jejich převorem Fray Pedro de Cordoba. Naši bratři teologové v Salamance vážně uvažovali o mnoha výzvách, které předkládala evangelizace v tomto „Novém světě“. Naši misionáři v Americe správně poukazovali na tyto provokace a pranýřovali je, a profesori objasňovali zásady jejich rozlišování. Všichni byli bratři, každý z nich bez rozdílu. Současně dominikánské bratrství zahrnovalo nejen ty, kdo trpěli útlak a násilí (původní zotročené obyvatelé Nového světa), ale také žáky nebo studenty bratří, kteří byli profesory v Salamance.

Když uvažujeme o ideálech Francouzské revoluce, která měla tak veliký vliv na jednání těch, kdo bojovali za nezávislost amerických národů, můžeme je shrnout do známých slov: „volnost, rovnost, bratrství“. Musíme připustit, že přes silný antiklerikální kontext, z něhož tato hesla vyšla, jsou to – jak říkával Jan Pavel II. – vysoce platné výrazy a mají dokonce zvláštní křesťanskou náplň. Toto je správné a logické ohodnocení, neboť Evropa živila a utvářela svou

---

¹ Bl. Jordán Saský, Knižka o začátcích kazatelského řádu, č. 21.

kulturu na základech a zásadách apoštolské víry. I když ti, kdo velebí Francouzskou revoluci, jsou často v konfliktu s církví, nemohou popřít, že jsou poplatní jejímu duchu.²

Od roku 1220 se řád vždycky snažil rozpoznávat smysl svého bratrského života a poslání v nových kulturních, historických a zeměpisných souvislostech, ve světě, který se ustavičně mění. Generální kapituly se vždy snažily vycítit tep světa a života řádu, nahlížet vývoj zemí, ve kterých byli bratři přítomni, cítit s církví a ze srdce církve, protože svatý Dominik vždycky chtěl, aby jeho dílo bylo zasazeno doprostřed církve. Na pařížské generální kapitule roku 1256 prohlásili kapituláři, že *naši bratři se mají nazývat bratry kazateli a ne jinak*.³

V posledních desetiletích generální kapituly, vždy inspirovány učením církve,⁴ projednávaly a definovaly věci týkající se řeholního života a bratrského života v komunitě.⁵ Poslední magistři řádu nám také posílali listy nebo důležitá poselství na tentýž námět.⁶

Nehodlám zde předkládat soustavné pojednání o „dominikánském bratrství“. Text, který jsem citoval, sloužil k zdůraznění vývoje tohoto tématu v naší historii. Ale chtěl bych se zeptat sebe i vás: „Co to dnes znamená být bratrem?“ a zamyslet se nad některými stránkami našeho bratrství. Udělám to pomocí „biblického obrazu“, který nám pomůže promodlit, promeditovat, promyslet tuto otázku a odpovědět na ni. Proto vás vyzývám, abyste společně se mnou objevili jisté rysy vnitřního terénu našeho bratrství za vedení zcela zvláštního „bratra“ Josefa, syna Jakubova, „snílka“.

JOSEF (Snílek)

Jeho historie ve skutečnosti závisí na historii jeho otce Jakuba. Jeho smrt je doslovem dějin patriarchů a úvodem k vyprávění Exodu. Jeho jméno není zahrnuto, když Bůh zjevuje sám sebe nebo když se použije formule „Bůh Abrahámův, Izákův a Jakubův“. V Josefově životě nejsou žádné okázalé Boží zásahy. Josef ani nemluví důvěrně s Bohem jako jeho předkové Abrahám, Izák a Jakub, ani nedostává žádné nové zjevení nebo potvrzení Božího příslibení. A přece je Bůh přítomen v každé opravdové události jeho života. V Josefově životě Bůh dokonce používá hříchy lidí ve prospěch tohoto našeho „bratra“. Dále prostřednictvím Josefova života Bůh tajně připravoval zrození svého vyvoleného národa, národa pozůstávajícího z bratří, národa, který

---

² Srov. Jan Pavel II., Promluva na letišti v Tarbes (14. 8. 2004); Promluva k francouzským biskupům na návštěvě *ad limina* (12. 8. 1997); a mnoho jiných podobných textů.

³ „Naši bratři mají být nazýváni kazateli, a ne jinak.“ Srov. Akta generálních kapitul 1256, ed. B. M. Reichert, díl I (Řím 1898) 81.

⁴ Poukazují na nejdůležitější: II. vatikánský koncil, *Lumen Gentium* (1964), kap. VI, *Perfectae caritatis* (1965); Pavel VI., *Evangelica testificatio* (1971); Jan Pavel II., *Redemptionis donum* (1984), *Vita consecrata* (1996); Kongregace pro řeholníky, *Essentialia elementa* (1983); *Congregavit nos in unum Christi amor* (1994); *Začít znovu od Krista* (2002); *Faciem tuam, Domine, requiram* (2008).

⁵ Srov. ACG 1977 (Quezonopoli) Cap. IV – *De vita nostra religiosa in mundo hodierno*; ACG 1980 (Walberberg) Cap. IV – *De vita nostra religiosa in mundo hodierno*, Cap. V – *De Vita Communi*; ACG 1983 (Romae) Cap. XIII – *De gubernio et vita religiosa*; ACG 1986 (Abulensis) Cap. VII – *De vita religiosa*; ACG 1989 (Oakland) Cap. II – *De vita communi*; ACG 1992 (Mexici) Cap. III – *De vita communi*; ACG 1995 (Calarogae) Cap. III – *De vita communi fraterna*; ACG 1998 (Bononiae) Cap. III – *De formatione et vita communi*; ACG 2001 (Providentiae) Cap. IV – *De vita contemplativa – de vita communi*; ACG 2004 (Cracoviae) Cap. IV – *De vita communi*; ACG 2007 (Bogotae) Cap. IV – *Passion for the Dominican life – Life of the brethren*.

⁶ Fr. Vincent de Couesnongle, *La dimension contemplative de notre vie dominicaine* (1982 – IDI č. 200); fr. Damian Byrne, *The common life*, (1988 – IDI č. 262); br. Timothy Radcliffe, *Freedom and responsibility – Towards a spirituality of government* (1997 – IDI č. 353), *Promise of Life* (1998 – IDI č. 361).

přivede ke svobodě. Nejsou tedy bratrství a svoboda základní charakteristikou našeho povolání?

Naše denní zkušenost nás učí: hřích nás odděluje od Boha a staví nás proti němu; odděluje nás od našich bratří a staví nás proti nim; odděluje nás od stvoření a staví nás proti němu. Zdá se, že toto je fotografický snímek naší doby. V mnoha realitách, ve kterých jsme přítomni, zasahuje tato rána nebo toto rozdělení velmi hluboko vinou naší lidské nevědomosti a slepoty. Jak aktuálně znějí troufalá a pomstychtivá slova Lámechova k jeho ženám Ádě a Sile: „Zabil jsem muže za své zranění, pacholíka za svou jizvu. Bude-li sedmeronásobně pomstěn Kain, tedy Lámech sedmdesátkrát a sedmkrát“ (Gn 4,23–24).

V historiích patriarchů jsem uvedl trojí rozdělení, abych už postupně nastartoval opětné „spojení“, a ony tři rány se začaly hojit. Abrahámova poslušná víra obnovila vztah s Bohem, Jakub se smířil se svým bratrem Ezauem. Josef žil velmi prostě a denně v Boží přítomnosti, smířil se se svými bratry a naučil se, jak zacházet velkodušně s dobry stvoření, aby to bylo správné, spravedlivé a moudré. Josef byl vskutku čestný muž, loajální, neúplatný a schopný odpouštět. Přistupoval k sociálním a politickým záležitostem spravedlivě, rovnoměrně rozděloval statky a každému poskytoval živobytí.

I. Josefovy sny (Naše vlastní sny)

Josef je nazýván „snílkem“, ačkoli je to často poněkud zlehčující. Zdálo se, že ho jeho bratři nenávidí. Snažili se ho ignorovat a nechtěli ho ani pozdravit. Třebaže Josef míval sny a svěřoval se s nimi svým bratrům, oni jim nerozuměli. Vysmívali se mu a odmítali ho.

Nemám v úmyslu mluvit k vám jako odborník na vykládání snů. Ale je pravda, že slovo „sen“ může platit i o našich tužbách, očekáváních a nadějích! Někdy nás náš každodenní život nutí věnovat příliš mnoho pozornosti snům. Mohou nás klamat jako přeludy! Jsou liché a prchavé! My sice můžeme být v pokušení dát na to, co nám ukazují, ale přesto nás kniha Sirachovcova upozorňuje, že je jen jedna výjimka: „nejsou-li sny poslány Nejvyšším jako navštívení“ (Sir 34,1–7).

Všichni jsme vstoupili do řeholního života se srdcem plným snů. Ale když se ohlížíme na vykonanou cestu, vyvstanou nám v mysli všelijaké otázky. Co jsme s těmito sny udělali? Kde skončily? Proč jsme se jich tak snadno vzdali?

Vraťme se k dějinám. Josefovi bratři nechápali jeho sny a žárlili na něho – byl to otcův miláček. Josefovy sny se jim zdály jako noční můry. Totéž se někdy stává nám v našich komunitách. Vypadalo to, že Josefovi bratři vykládají jeho sny „odborně“. V našem kontextu se to obvykle stává, když prožíváme svůj bratrský vztah jen jako „povznesení“ nebo „potrestání“. V tomto ohledu to vypadá, že nás víc zajímá, „kdo je největší“, tak jako mezi apoštoly! (Srov. Lk 9, 46).

Ačkoli Josef byl Jakubův oblíbený syn, ani jeho otec mu plně nerozuměl. Jakub prostě „o všem přemítal“ (jako Maria, Ježíšova matka, když ji navštívili pastýři po narození jejího syna, nebo když spolu se svým manželem Josefem, také mužem snů a nočních můr, našla Ježíše v chrámě mezi učiteli Zákona).

Naše komunitní, konventní, provinční setkání nebo generální kapituly nám poskytují příležitosti, kdy se můžeme ptát sami sebe a společně hledat odpovědi na tyto otázky. Na

začátku dějin spásy (po prvotním hříchu a po první bratrovraždě) položil Bůh dvě otázky, jednu Adamovi a druhou Kainovi. V této plodné době, ve které žijeme, by měl každý z nás a vůbec rád jako celek odpovědět na tytéž otázky: „Kde jsi?“ (Gn 3, 9); „kde je tvůj bratr?“ (4, 9).

Řád má před sebou novou generální kapitulu. Bratři z celého světa se opět⁷ setkají, aby odpověděli na tyto otázky. Kapitulaři dostanou od našich komunit to, co můžeme nazvat „mandátem“ (jako ho dal Jakub svému nejmilejšímu synovi): „Jdi a podívej se, je-li s tvými bratry a s ovceři všechno v pořádku, a podej mi zprávu“ (Gn 37, 14). Josef jako mnohý snílek bloudil dezorientován po polích. Ve vyprávění knihy Genesis, jak se zdá, někdo vrátil Josefa do reality otázkou: „Co hledáš?“ Josef odpověděl: „Hledám své bratry. Pověz mi, prosím, kde pasou...“ (Gn 37, 15–16). Nechci se pokoušet příliš znásilňovat text, ale myslím, že obě otázky nám skýtají rámec, který nám pomáhá hlouběji pochopit život a povolání „snílka“ (život a povolání, které Josef objeví jasněji, hlouběji a realističtěji až po letech). Opakuji, tyto otázky si klademe dnes a kapitula se pokusí na ně odpovědět.

Jeho bratři ho z dálky spatřili a řekli: „Hle, přichází ten snílek...“ A: „Uvidíme, co bude z jeho snů“ (Gn 37, 19–20).

Řeholní život nám dává možnost sdílet o své sny s druhými, protože „ti ostatní“ a „ti druzí“ jsou naši „bratři“! Vyprávíme spolubratřím o svých snech? Co nám v tom překáží? Jako tolik jiných řeholníků a řeholnic zvolili jsme si životní cestu, která si sice podržuje jisté „mnišské“ nebo „řádové“ observance (srov. LCO 39–40), ale nezavazuje nás nutně k určité úloze, službě, k určitému místu, poslání atd. Jsme „tuláky“, poutníky, žebráky pravdy. Tito tuláci žijí životem apoštolů, vědí, že byli poslání do světa, a proto vědí, kam jdou. Důvěřují tomu, který je poslal, a proto milují místo, kam jsou poslání. Když přijdeme do nějakého konventu a „nemůžeme“ nebo „nechceme“ sdílet své sny spolubratřím, měli bychom se raději stát vagabundy (dezorientovanými a bez cíle), uprchlíky (hledajícími někoho mimo konvent, kdo by nám naslouchal); nebo cizinci, hosty ve vlastním domě (ztrácíme své orientační body a nevíme, jak si počínat).

Josef trpěl, protože ho jeho vlastní bratři odmítali. Ačkoli nechápal, co se to s ním děje, postupně si uvědomoval, že Bůh jej neopustil. Opravdu, Prozřetelnost ho tajemně vedla. Josef byl pastevcem jako jeho bratři. My máme také totéž povolání. Všichni jsme bratři kazatelé. Když děláme všichni totéž, je nám někdy tvrdé přijmout skutečnost, že někdo je odlišný. Toto je velká výzva. Zdá se, že za našich dnů jistý „individualistický narcismus“ vyžaduje „stádovou masku“. Vytvářejí se skupiny, jako gangy, divoké bandy, tlupy nebo fanoušci, nadšenci. Ve skutečnosti jsou to uzavřené skupiny, i když si úzkostlivě vytvářejí společné zvyky a vzory chování, z nichž vznikají nové společenské mýty. Nejsou mezi nimi rozdíly, ledaže zdůrazňují svou totožnost a různým způsobem odmítají ty, „kdo nepatří k naší skupině“. Toto se stalo mladému a poněkud nesnášenlivému apoštolu Janovi! (Srov. Lk 9, 49 a 9, 54).

V komunitním životě se tyto postoje obvykle vyjadřují větami jako: „Zde se to vždycky dělalo takhle“, „když se ti to nelíbí, můžeš jít“. Toto je laciné a dokonce paradoxní. Řeholních povolání je teď nedostatek (alespoň někde, v některých zemích nebo krajích). A zatímco prosíme Pána, aby nám poslal mnoho svatých povolání, zkoumáme jeden druhého jako mikroskopem (ovšem, že nemluvíme o nutném procesu rozpoznávání povolání). Můžeme si myslet, že bychom snad byli raději, kdyby k nám „tihle“ nepřicházeli se svými balíky otázek,

⁷ Dá-li Bůh, bude to 287. generální kapitula; srov. Innocentius Taurisano, *Hierarchia Ordinis Praedicatorum – Prima pars* (Řím 1916) 18–25; srov. Angelus Walz OP, *Compendium Historiae Ordinis Praedicatorum* (Řím 1958) 699–700.

snů, přání a způsobů, jak „být bratry“. V této souvislosti se tážu sám sebe: Proč chceme, aby se dnes lidé stali bratřími kazateli? Máme v této chvíli svých dějin odvahu uvítat bratry, jako byli ti, které jsme obdivovali v minulosti pro jejich velkou vášeň pro Boha a pro evangelium?

II. Sny druhých (Sny našich bratří)

Známe historii Josefa a jeho bratrů. Přepadli ho a prodali ho nějakým kramářům. Avšak Pán byl s ním. V Josefově životě se bude tato věta opakovat, jako kdyby to byla responsoriální antifona, jako litanie.

Josef byl nakonec prodán Putifarovi, jednomu faraonovu úředníku. Putifar brzy ocenil Josefovy kvality a učinil ho svým osobním komorníkem, dal mu na starost svůj dům a pověřil ho správou celého svého majetku.

Běda snílčům, kteří jsou povoláni za správce! V této historii však toto jmenování poněkud pomohlo našemu bratru Josefovi, že se naučil, jak „vykládat“ své sny. Neříkám, že bychom měli „přestat snít“, ale spíše že bychom měli své sny „uzemnit“, převést je do skutečnosti, vtělit je! Během let různé úkoly, které nám svěřily naše komunity a instituce, nám pomáhají dávat tělo našim snům. Každé setkání s bratřími (kapituly) by nám mělo pomoci vrátit se k otázce, kterou už jsme položili: Co jsme udělali se sny, které jsme si přinesli do řeholního života? Co jsme udělali se svou první láskou? (Zj 2, 4).

Josefova počestnost nebyla odměněna a znovu se dostal do šlamastyky. Víme, co se událo s Putifarovou manželkou. Nebudeme mluvit o pokušeních, která vyvstanou, když někdy naše sny, naše první láska, časem vyrchají a když naše práce a naše zaměstnání se nám stávají každodenní dřinou! V tomto ohledu se chci jednoduše zamyslet nad dvěma aspekty, které jsou dnes úzce spjatý se smyslem našeho dominikánského bratrství.

Když navštěvuji provincie a komunity, silně mě udeří do očí všeobecné příliš časté pranýřování a obviňování. Děláme to, jako bychom sami sebe ospravedlňovali nebo se distancovali od skutečných problémů nebo od toho, co se ve skutečnosti děje. Takto se pokoušíme o jistý stupeň rozdělení mezi sebou a tím, co se děje bratru, nebo i tím, co se děje nám! (Mistrně dovedeme přenášet svá trápení na druhé!)

V této souvislosti nám přicházejí na mysl slova z knihy Zjevení, která popisují úkol d'ábla: „Žalobník našich bratří, který na ně žaloval před naším Bohem ve dne v noci“ (Zj 12, 10). Na druhé straně první list svatého Jana nás vždycky utěšuje a povzbuzuje, protože nám dává na vědomí, že „zhřeší-li někdo, máme Přímluvce u Otce: Ježíše Krista spravedlivého“ (1 Jan 2, 1). Jaká je naše úloha ve vztahu k spolubratřím? Jsme jejich žalobci, nebo obhájci?

Josef skončil ve vězení. Avšak Pán byl s ním a projevil mu svou laskavost. Pán se postaral, že Josef získal přízeň žalárníka, a ten mu dal na starost všechny vězně. Od té doby byl zodpovědný za vše, co se tam dělo. Strážný se nepletl do ničeho, co snílčovi svěřil, protože „Pán byl s ním“ a dal mu úspěch ve všem, co podnikal. Zdálo se, že snílek zanechal jednou provždy „úlohy“ snílka a stal se dobrým správcem. Víme, že „spravovat“ znamená: dávat každému, co potřebuje, a ne nutně to, co „tento člověk požaduje“!

Josef ovšem nebyl spravedlivě odměněn. Zakusil nenávisť svých bratrů. Potom v Putifarově domě byla jeho poctivost špatně zaplácena. Přesto byl Josef muž spravedlivý. Ve Starém

zákoně je to jedinečná ctnost, protože to také znamená „svatost“. Stojí za to zamyslet se nad Josefovou spravedlností.

Základní zásady zákoníku připisovaného právníku Ulpianovi jsou proslulé:⁸ *honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere* (počestně žít, nikomu neškodit, dávat každému, co mu patří). Svatý Tomáš Akvinský, který patřil k této klasické římské tradici, tvrdil, že spravedlivý člověk je ten, kdo dodržuje spravedlnost. Nicméně být spravedlivý neznamená jednat podle spravedlnosti jen někdy nebo v ojedinělých případech. Když mluvíme o ctnosti spravedlnosti, míníme trvalou vůli dávat každému, co mu náleží (neboli „jeho práva“). Jednou z hlavních příznačných známek spravedlnosti je proto „jinakost“, přítomnost „jiného“. Spravedlnost vždycky vyžaduje vztah k druhému. Tato spravedlnost *ad alterum* je nejvlastnější projev úplné poctivosti člověka. Zahrnuje všechny jeho vztahy k druhým, způsob, jak užívá věci a také sebe. Toto dává spravedlnosti význam „svatosti“.

Bratr Jordán Saský nám pomáhá přenést toto do mluvy a životní cesty řádu. Podle Života bratří od bratra Gerarda Fracheta se jeden laik tázal bratra Jordána, k jaké úloze se zavázal slibem. On odpověděl: „Úlohou bratří kazatelů je toto: *honeste vivere, discere et docere* – počestně žít, učit se a učit“. O tyto tři věci žádal David Pána, když říkal: „Nauč mě moudrosti a vědění“ (Žl 118, 66).⁹

Vraťme se k historii „snílka“. Vidíme, že když byl Josef ještě ve vězení, dva úředníci egyptského krále, vrchní číšník a vrchní pekař, byli odsouzeni do žaláře. Tito úředníci měli zajišťovat, aby faraó dostával denně chléb a víno!

Jedné noci měli oba sen a každý ten sen měl svůj smysl. Zdá se, že Josefovi se už dlouho nic nezdálo (nebo alespoň neměl odvalu mluvit s někým o svých snech). Jeho životní zkušenosti mu ukázaly bolestnou skutečnost: nedostatek lásky jeho bratrů, podvod Putifarovy ženy, uvěznění... tolik lží, obžalob a odsouzení!

Během svých vizitací v různých provinciích a komunitách, a když čtu Akta kapitul, mohu se zájmem pozorovat, jak bratři tlumočí skutečnosti, které prožívají. Je pravda, že některé situace vypadají spíš jako přízraky, zatímco jiné ukazují na krásné zkušenosti s povoláními, které potěší srdce a vzbuzují naději na lepší budoucnost.

Josef je správce. Spravovat „pro druhé“, brát v úvahu „potřeby druhých“, přivede Josefa k tomu, že se také poučí nebo objeví v tomto období svého života, byť i ve vězení, že jiní také jsou šťastní nebo smutní, že mají sny nebo noční můry.

Josef je vězeň, uvážil tisíc a jedenkrát smysl své historie. Nicméně neustrnul ve svých myšlenkách, nenechal se ochromit v neplodné izolaci. Byl pozorný a kontemplativní. Protože sdílel totéž vězení, byl, jak se zdá, pouze on schopen všimnout si sklíčených tváří faraonových úředníků. Ptal se jich: „Proč jste dnes tak zamlklí?“ (Gn 40, 7). To není výtky, je to spíše vědomí, které má ve vězení zvláštní důležitost. Může člověk vypadat jinak, když je zbaven svobody? Josef vidí dál. Popravdě řečeno, není prostší nebo obvyčejnější otázky než toto: „Proč jste dnes tak zamlklí?“ A přece, kolik života to může obsahovat! V našem každodenním společném životě už jsme si zvykli na takové fráze; i takové, které jsou plné života, vyslovujeme bezděčně, skoro bezmyšlenkovitě. Jsou rozhovory, které začínají velmi

⁸ Erneus Domitius Ulpianus († Romae 228).

⁹ Gerald Frachet, *Životy bratří*, II, cap. XLV, III.

jednoduše, a nakonec jsou velmi plodné. Známe jednoduchou Ježíšovu prosbu Samařance: „Dej mi napít“ (Jan 4, 7). Také otázku učedníkům na cestě do Emauz: „O čem to cestou spolu rozmlouváte?“ (Lk 24, 17). Víme, jak obě setkání skončila. Jsou to historie povolání.

Josefovi spoluvězni mu odpovědí: „Měli jsme sen, avšak není tu nikdo, kdo by jej vyložil.“ Josef pokorně přiznal: „Což vykládat sny není věc Boží? Jen mi ho vypravujte“ (Gn 40, 8). Zdá se mi, že tato epizoda Josefova života má hluboký smysl. On není jediný, kdo sní. „Druzí“ mají také sny (nebo noční můry!). Není to dost, když Josef ve svém mládí (a my v našem) čekal, že jiní se zastaví a vyslechnou naše sny... Někdy se stane, že potřebujeme objevit „existenci“ a (nebo) „přítomnost“ bratří. To má pro nás klíčový význam, abychom se zapojili do toho, co se právě děje. Je životně důležité poznat, že naši bratři také mají sny a plány.

Je velice důležité uznat sny druhých! Mám na mysli zvláště sny spolubratří, sny těch, kdo žijí s námi, a lidí, kteří s námi nějak sdílejí náš život, našich kolegů, spolupracovníků, těch, kterým je určeno naše kázání, a těch, kdo kážou nám. Myslím na sny těch, kterým říkáme „obyčejný lid“. Tímto způsobem se rozšiřuje kruh vztahů, a my musíme nyní poznat tváře a sny těch, jimž chceme sloužit.

Je pravda, že „výklad“ náleží Bohu. Nicméně víme, že on si přeje, abychom byli jeho nástroji. Chápat, uskutečňovat a kontemplovat, co se děje bratřím (jejich sny, očekávání, naděje, jejich obavy, úzkosti), to od nás žádá mlčení a trpělivost (pokoj a poznání), naslouchání a pozornost, rozvahu a učenlivost, smysl pro tajemství a posvátno v životě druhých.

Rozvážnost (rozumnost) je hlavní mravní ctnost, protože je to vůdkyně a učitelka. Abychom byli rozvážní, potřebujeme být učenliví. *Docilitas*, učenlivost, která je součástí ctnosti rozumnosti, nezáleží hlavně v přijímání toho, co nám druzí říkají, ale spíše v „poznání, jak nechat druhé, aby nám něco řekli“.

Víme, co se stalo Josefovi. Někdejší snílek teď vykládá sny svých spoluvězňů (pro jednoho z nich je to sen a on se vrací do života; pro druhého je to noční můra a smrt). Tyto předpovědi se splnily. Když vrchní číšník opouštěl vězení, prosil ho Josef, aby na něho nezapomněl... ale on na něj zapomněl. Jak snadno se na sny zapomíná! Zase znovu trpí Josef na svém těle zapomnětlivostí druhých.

Ve své komunitě a v apoštolském životě mnohokrát trpíme různé těžkosti. Mohou to být zkušenosti omezené svobody povstávající z různých životních situací, jako jsou jisté povinnosti, práce, zaměstnání, tělesné nebo duševní nebo duchovní choroby, nedostatek pochopení, nedorozumění atd.

Ve světle Josefovy obtížné zkušenosti můžeme uvažovat o svých vlastních postojích a o jejich vztahu k našim bratřím. Když čelil svým těžkostem, nehrál si na obětního beránka a neolizoval své rány. Proč my máme ve zvyku vždycky obviňovat jiné za to, co se nám děje, jako kdyby oni jediní měli odpovědnost nebo nesli vinu na našem osudu? Ani Josef nebral tragicky svůj život. Nevycherpáváme a nedusíme své bratrství, když nekonečně a neplodně lamentujeme, asi jako „život nemá žádný smysl“ nebo „neříkal jsem to?“ Někdy vypadáme jako proroci zkázy, kterým jde víc o to, aby měli pravdu, než aby říkali, co se mohlo nebo nemohlo přihodit. Josef neomezoval těžkosti, kterým čelil, na otázku „viny“ (své nebo jiných) nebo viníků. Neobviňujeme my obyčejně sami sebe za každé pochybení nebo selhání, snad proto, že neupřímně hledáme soucit druhých? Nedomníváme se, že v tom, co se nám děje, je „něčí“ vina? Josef nechová v srdci pomstychtivost nebo touhu po odvetě. Nám se to stává, když podlehneme

pokoušení napodobit Herodiadu, družku Herodovu, a žádáme, aby nám byla předložena na míse hlava našich údajných nepřátel. Své nepřátele pokládáme za překážky svého blahobytu nebo štěstí! Není to smutné vystavovat na odiv své vlastní utrpení, nějaké tělesné nebo duševní násilí, abychom tím vykonávali nátlak na komunitu nebo dokonce ji tím trestali?¹⁰ Josef netrávil život tím, že by se dovolával autorit, aby si získal jejich sympatie za to, co se přihodilo. My někdy kromě toho, že se celé dni zabýváme sami sebou, čekáme také, že se jiní na nás podívají. Jak je to pohodlné hrát si na „obětního beránka“! Zkrátka, ve zdánlivě bezvýchodné situaci, v jaké se nacházel tento milovaný Jakubův syn, nenařikal sám nad sebou, aby se každý nad ním ustrnul. Vložil svou důvěru v Boha a sám byl přístupný svým spoluvězněm, aby jim všemožně pomáhal. Tímto způsobem Bůh očistil jeho srdce a rozum, jeho duši, jeho život!

Může se stát, že si hrajeme na schovávanou se spolubratřími, se životem, s Bohem, že se skrýváme za různé způsoby sebelitosti nebo soběstačnosti, více nebo méně přestrojenými za pokoru!¹¹ Pozvolna nás tyto postoje odcizují od všeho (od reality) a od každého (od bratrské komunity).

Josefova historie nabývá dramatického rázu, který se stále stupňuje. Stane se, že farao má také sny. Ale egyptští kouzelníci a mudrci nejsou schopni rozluštit jejich smysl! Zapomnětlivý číšník si pak vzpomněl na Josefa. „Snílek“ byl zavolán, aby vyložil sny nejvyšší autority v Egyptě. Josef zdůraznil: „Ne já, ale Bůh dá faraonovi uspokojivou odpověď“ (Gn 41, 16).

Život řeholníka, bratra, který nemá jinou ctižádost než tu, že je bratrem, nás vede k tomu, abychom slyšeli radost a naděje, smutek a úzkosti mužů a žen naší doby.¹² Kolik dětí a mladých lidí, žen a mužů, bratří a sester má sny o svých blízkých, o svých rodinách, vesnicích, zemích! Bratrská služba vyžaduje, abychom poslouchali, znali a vykládali tyto sny. Proč někdy nevytváříme potřebný prostor, aby nám naši bratři mohli povědět své sny? Jaké situace nebo postoje to znesnadňují?

Farao uznal Josefovou rozumnost a moudrost a jmenoval ho prvním ministrem, dal mu na starost celé území Egypta. Josefovi bylo třicet let. Mohl říci, že zakončil svou formaci a že „se s ním jedná jako s dospělým, kompetentním, aby vyučoval jiné a převzal odpovědné úkoly“.¹³

V tomto stadiu života se Josef nenechal ovládat sny, které měl jako jinoch. Byl schopen obrátit novou stránku své historie a opustit bouřlivý nebo krušný život, který byl do té doby smutný a trpký. Jména, která dal svým dvěma dětem, ilustrují toto přání. „Manasse“ („Bůh mi dal zapomenout na všechno mé trápení a na otcovu domácnost“) a „Efraim“ („Bůh mě učinil plodným v zemi mého utrpení“).

Dobrý správce je povytce člověk pevně stojící na zemi. Zasévá a sklízí, shromažďuje a rozděljuje, dozírá a pečuje; kontroluje a spravuje, počítá a měří, platí a pověřuje. V evangeliu používá Ježíš obraz správce v několika podobenstvích, když mluví o věrnosti. Obzvláště si připomínáme podobenství o hřivnách.

---

¹⁰ Bratrské napominání, kterému učil Ježíš v evangeliu. Mt 7, 15; 18, 15–18), není totéž co stěžování si na něco, čím nám bratři ublížili. Záleží v tom, že se snažíme napravit bratry láskou a ne trestáním. Sv. Tomáš je pokládá za jeden ze skutků nebo účinků lásky. (srov. II-II, q.31, prol., a q. 33).

¹¹ Srov. Benedikt XVI., *Mešní homilie při zahájení synody biskupů* (2. 10. 2005).

¹² Srov. *Gaudium et spes* 1.

¹³ Srov. LCO 1 § VI.

Josef byl muž věrný a ukázal to při své práci jako správce. Byl věrný v maličkostech jako i ve větších odpovědných úkolech. Až do této chvíle vidíme, jak se zdá, „happy end“, který byl všeobecně očekáván. Jestliže se ve Starém zákoně projevovalo Boží požehnání dobrým zdravím, potomstvím a hojností majetku, potom můžeme říci, že Josef byl nakonec Bohem požehnan! Josef spravoval bohatství Egypta a založil rodinu v zemi, která ho přijala jako adoptivního syna. Byl spravedlivý, moudrý a bohabojný. Tak mohl definitivně zapomenout na svou smutnou historii.

Víme, že konec konců v biblické mluvě není dobré „zapomenout“. Lid, spravedlivý člověk, který trpí, lidé pronásledovaní, všichni zapřísahají Boha: „Nezapomínej na nás!“ Sám Bůh žádá svůj lid, aby nezapomínal na jeho smlouvu a na jeho přikázání, na jeho dílo stvoření, osvobození a spásy. Je důležité uchovávat v paměti. Známe etymologický smysl latinského slova *recordare* (*re*: přijít zpět, *cor-cordis*: srdce) a anglického slova *remember* (*re*: přijít zpět, *member*: uspořádat nebo sjednotit to, co je rozdělené, nebo přesně „rozčleněné“). Josef musel uspořádat a obrátit zpět a dát dohromady ztracené zlomky své historie, historie spojené s historií jeho bratrů.

Když tučná léta byla u konce, lidé měli hlad a křičeli k faraonovi, aby jim dal jíst. Faraon odpověděl: „Jděte k Josefovi a učinite, cokoli vám řekne“ (Gn 41, 55). Tato slova pronesla také Maria k služebníkům v Káni Galilejské, když tam nastala podobná situace: uprostřed svatební hostiny se nedostávalo vína.

III. Boží sny (Naše povolání)

Lidé z celého světa přicházeli do Egypta nakupovat obilí od Josefa, protože na celý svět doléhal hlad. Jeho rodná země byla také postižena suchem a hladem a Jakub napomenul své syny: „Co se díváte jeden na druhého?“ (Gn 42,1). Slyšel, že se v Egyptě prodává obilí, a přikázal jim: „Sestupte tam a nakupte je pro nás, ať zůstaneme naživu a nezemřeme“ (Gn 42,2). Jak známe Jakuba, můžeme si domyslet, od koho zdědil Josef tento praktický smysl. Jeho otec byl vždycky velmi praktický. Skutečně si několikrát dovolil švindlovat, aby mohl jít svou cestou... i když v této věci byl Josef úplně jiný.

Smíme omezit své řeholní povolání na otázku „přežítí“? Bůh chce, abychom žili, a ne prostě, abychom „přežili“! Uvažujme o těchto věcech a zviditelňujme svou přítomnost ve světě, své poslání a své kázání těm, kdo od nás čekají, že se s nimi budeme dělit o chléb Slova! Intuice těch, kdo jako svatý Dominik Guzman neváhali vzdát se svého způsobu života, vynaložit ho a strávit se pro druhé, „pro kázání a pro spásu duší“ (srov. 2 Kor 12,15; LCO 1 § II), je stále zjevnější a proročtější. Bůh miluje život a chce, abychom měli život, a měli ho v plnosti. (srov. Jan 10,10). Ve velikonočním třídní si připomínáme Ježíšovo utrpení, smrt a vzkříšení. Je to něco definitivně nového. Někdy se zdá, že jsme jen hlasateli vzkříšení mladé dcery Jairovy nebo prvorozence naimské vdovy nebo přítele Lazara z Betánie. Ti všichni se vrátili a žili znovu „přesně jako předtím“, „životem, který měli před smrtí“. Ale umřeli znovu! My sníme o uplynulých časech a čekáme, že se všechno vrátí tak, jak to bylo předtím, protože minulost byla lepší dobou, když nám bylo čtyřicet nebo ještě méně! (Pro jiné by to mohlo být padesát, šedesát, sedmdesát, osmdesát...).

Jsem jist, že se nemýlím, když řeknu, že nejhorší potupa Ježíšových pašijí nezáleží tolik v posměchu, probodnutí a ranách, kterých se mu dostalo; v bičování nebo v korunování trním; nebo v tom, že byl odsouzen k ukřižování. Potupa, která skutečně shrnuje drama kříže a lidstva,

tkví v stručném a srdcervoucím výkřiku, starém i novodobém: „Zachraň sám sebe!“ Náboženští předáci, vojáci, kolemjdoucí a zvědavci, zločinci vedle něho, ti všichni ho tím či oním způsobem těmito slovy provokovali. Je to, jako by říkali: „Dostaň se z toho, jak nejlépe můžeš“, „jdi svou vlastní cestou“, „to je tvůj problém, ne můj“.

Josef měl v Egyptě autoritu a přiděloval zásoby celému obyvatelstvu. Josef byl muž spravedlivý. Víme, že vedle „směnné“ spravedlnosti existuje také spravedlnost, která je vlastní těm, kdo jsou pověřeni jistou autoritou, a kterou nazýváme „podílná“. Od držitelů autority se totiž nečeká, že budou vyžadovat totéž od všech osob, jež mají na starosti. Rozdělují nebo přidělují nebo požadují věci „úměrně“, podle povinností nebo potřeb „druhých“, a ne jednoduše „aritmeticky“ ($1 = 1$).

Jsme-li doma nebo v domácím prostředí, zakoušíme tuto podílnou spravedlnost, když někdo rozdává mísy jídla stolovníkům podle potřeb nebo chuti každého a nebojí se, že bude prohlášen za nespravedlivého. Tímto způsobem převor nebo ekonom požaduje pro každého bratra jeho podíl (co mu přísluší) se zřetelem na úměrnou spravedlnost (podle schopností, nesnází, potřeb atd. každého). Toto neznamena, že mu „straní“ (podobství o hřivnách je v tomto smyslu velmi názorné). Společný život, život bratrský, jak víme, není postaven jenom na základě směnné (aritmetické) spravedlnosti, ale také podle spravedlnosti podílné (neboli úměrné).

Samozřejmě, milosrdná láska je kořenem nebo teologickým zdůvodněním, srdcem, které dává život, povzbuzuje a vytyčuje konečný a nadpřirozený cíl našeho povolání. Tato láska zdokonaluje a převyšuje spravedlnost. Zakládá ji a předpokládá.¹⁴

Svatý Pavel nás učí, že Boží spravedlnost se projevuje v ospravedlnění všech, kdo věří v Ježíše (srov. Řím 3, 25–26). Zjevení Boží spravedlnosti, která nás činí spravedlivými, nejen nás vede k úplnějšímu pohledu na vztah mezi Boží spravedlností a jeho milosrdenstvím.¹⁵ Žádá od nás nový typ bratrského života. (srov. 1 Kor 13, 4–7; Jak 2, 13).

Láska převyšuje spravedlnost. Nicméně nikdy nezanedbává spravedlnost, která nás nutí dávat druhému, co je „jeho“, čím jsme mu povinni z důvodu jeho bytí a jeho činnosti. Nemohu dát druhému to, co je moje, když mu nedám nejdříve to, co mu spravedlivě patří. Láska žádá spravedlnost, překračuje ji a doplňuje v logice dávání a odpouštění.¹⁶

Josef byl správce, dobrý správce. Konečně dostal „všechno pod kontrolu“. Ale když se všechno zdálo „OK“, přišli jeho bratři do Egypta! Nevěděli, kdo je to přijímá, a padli před ním tváří k zemi. Josef na druhé straně je poznal, ale jednal s nimi, jako by byli cizinci. (Známe podrobnosti, proto je zde nebudeme uvádět).

V Bibli první slova, která pronesl muž, když mu dal Bůh ženu, byla: „Toto je kost z mých kostí a maso z mého masa“ (Gn 2, 23). Tato slova mají velmi orientální tón, pocházejí z dobré židovské tradice. Obrazy, fyzické nebo materiální – maso a kosti – jsou použity k popisu skutečností, které jsou hlubší a duchovněji. V této souvislosti chápeme zásadu doplňování, „vhodného partnera“. V těchto slovech je hluboká analogie, ačkoli v souvislostech, které jsou současně odlišné i podobné. Můžeme je aplikovat na bratrství. Josef stál před svými bratry. Byli maso z jeho masa, krev z jeho krve, „tříška starého pařezu“, řekli bychom.

¹⁴ Srov. *Summa Theologiae* I, q. 21, aa. 3-4.

¹⁵ Srov. Sv. Tomáš Akv., *Scriptum super libros Sententiarum*, I.d.43,q.2, a.2 ad 4.

¹⁶ Srov. Benedikt XVI., *Caritas in Veritate*, č. 6.

Když si už Josef myslel, že se může obrátit zády ke své minulosti (kterou chtěl kontrolovat, jako kontroloval statky, jež spravoval), ocitl se tváří v tvář před svými bratry, před svou historií, před svým vlastním životem. My nemůžeme zakrývat různé stránky svého života ani je dát do závorek, i kdybychom k tomu byli někdy pokoušeni. Kdybychom to udělali, nebyli bychom doopravdy lidmi, ale jen zdánlivě, pahýlem nebo pozůstatkem lidství. Opakuji, že proto je tato biblická „vzpomínka“ důležitá.

„Tu si Josef vzpomněl na sny, které se mu o nich zdály“ (Gn 42, 9). Proto s nimi jednal přísně a podrobil je zkoušce. Nicméně když v nich poznal své bratry, začal „hojit“ svou historii, přes bolest, kterou v něm jejich přítomnost vzbuzovala.

Často si připomínáme pověstnou větu sv. Řehoře Naziánského (329–391): „Co nebylo převzato, nebylo uzdraveno“ (vyléčeno, vykoupeno, zachráněno). Naučili jsme se tedy aplikovat tuto christologickou pravdu analogicky na různá a podobná pole: na svůj život před vstupem do řádu a na svůj řeholní život; na naši zkušenost s komunitou a se službou kázání; naučili jsme se tomu v dějinách a ve své vlastní historii; v denním životě našich konventů, provincií, našeho řádu. Je to každodenní objevování, které se týká nejrozmanitějších stránek našeho života: tělesného a biologického, psychologického a společenského, mravního a duchovního. Co na sebe nevezmeme, není uzdraveno.

Když byl „snílek“ ochoten zapomenout, zazněla mu Boží otázka, položená Kainovi, a žádala od něho novou odpověď: „Kde jsou tvoji bratři?“ Tato otázka z jeho mladších dnů – která se vynořila z bolestného období jeho života – vrátila se s obnovenou dramaticností: „Hledám své bratry. Pověz mi, prosím, kde pasou...“ Odpověď Boží prozřetelnosti, která ho nikdy neopustila, se hluboce dotkla jeho srdce: „Jsou před tebou! Vedle tebe!“ Něco podobného se děje nám, když se podíváme kolem sebe a poznáme (*re-cognoscere*) ty, kdo jsou našimi bratřími. Tento je můj bratr! Toto jsou moji bratři, a ne nějakí, které si představujeme! Nemůžeme čekat, že se změní tak, abychom je mohli přijmout jako bratry a mít je rádi. Když se Bůh ptal Kaina, kde je jeho bratr, Kain se vyhnul pravdě a schoval se za svou otázku: „Copak jsem strážcem svého bratra?!“ V Kristu a na základě svého povolání si troufáme opakovat tuto scénu. Opravdu nejsme „strážci svých bratří“: nejsme nic víc a nic méně než bratři svých bratří!

Bylo mnoho co usmířovat v rodině Jakubově a Josefově. My potřebujeme čas a trpělivost, abychom to dělali. V knize Genesis vidíme, jak to potřebujeme dělat krok za krokem. Když chceme vyhojit osobní a komunitní rány, není možné ukládat dějinám „obchodnický“ rytmus. Tyto rány mohou být vykoupeny jen rytmem ve vynikající míře kontemplativním. Víme, jak pokračuje historie Josefa a jeho bratrů: jejich návrat do Kanaánu, jejich druhá cesta do Egypta s Benjaminem, nové setkání s Josefem, Josefova poslední zkouška bratrů, zákrok Judy ve prospěch Benjaminu atd.

Pojďme na konec historie. Josef už nemohl ovládnout své pohnutí a řekl svým bratrům: „Já jsem Josef“... „Přistupte ke mně.“ Když to udělali, řekl: „Já jsem váš bratr Josef, kterého jste prodali do Egypta“... „Políbil také všechny bratry, sklonil se k nim, a plakal. Teprve potom se bratři rozhovořili“ (Gn 45, 3–4.15).

Zdálo se, že jeho slzy definitivně očistily oči jeho srdce. Touto skutečnou citovou „tsunami“ za padesát let po hrozné příhodě, kdy byl svými bratry prodán, byl schopen objevit skutečný smysl celého svého života a všeho, co se s ním stalo. Musel projít dlouhou a křivolakou cestou, aby očistil, zrekonstruoval a usmířil svou bratrskou historii.

Tato slova nám dávají světlo: „Netrapte se teď a nevyčítejte si, že jste mě sem prodali, neboť mě před vámi vyslal Bůh pro zachování života... Bůh mě poslal před vámi, aby zajistil vaše potomstvo na zemi a aby vás zachoval při životě pro veliké vysvobození... A tak jste mě sem neposlali vy, ale Bůh...“ (Gn 45,5–8). Tato reakce není prostě výplodem přechodných emocí. Později, když Josefovi bratři viděli, že jejich otec zemřel, řekli si mezi sebou: „Jen aby na nás Josef nezanevřel a neoplatil nám všechno zlo, kterého jsme se na něm dopustili!“ Potom se jeho bratři před ním pokorili, padli před ním a řekli: „Tu jsme, měj nás za otroky!“ „Josef jim však odpověděl: ‘Nebojte se. Což jsem Bůh? Vy jste proti mně zamýšleli zlo, Bůh však zamýšlel dobro; tím, co se stalo, jak dnes vidíme, zachoval naživu četný národ. Nebojte se už tedy. Postarám se o vás i o vaše děti.’ Tak je těšil a promlouval jim k srdci“ (Gn 50, 15.18–20).

Snílek Josef narazil na těžkosti, když chtěl svým bratrům vyprávět o svých snech. To poznamenalo jeho život. Ale sám jeho život mu pozvolna dal na srozuměnou nebo mu dal objevit, že jiní také mají sny. S touto zkušeností naslouchal snům druhých a chtěl je vykládat Božím jménem. Ale nenapadlo ho, že když se otevřel této možnosti (pociťovat potřeby druhých jako své vlastní, naslouchat trpělivě druhým a dát jim prostor ve svém srdci), dal mu Bůh poznat své vlastní sny o něm, o jeho bratrech, o jeho lidu. To jsou sny spásy a osvobození!

Jestliže naše sny ukazují na naše plány, naděje, ideály, pak naslouchat snům druhých může otevřít naše srdce snům, nadějím, ideálům a očekáváním druhých... Ale Boží sny o každém z nás a o všech našich bratřích ukazují na nejhlubší smysl našeho života, našeho povolání! Není naše povolání vyjádřením snů, které měl Bůh s každým z nás a se všemi? Boží „sny“ o každém z nás jsou naše povolání. Naši bratři nám to připomínají. Když nám Bůh odhalí své sny (jako učinil Josefovi, zasnoubenému s Marií, když se tesař rozhodl, že ji tajně propustí), ukazuje nám cestu povolání, jež přesahuje všechno, co bychom si mohli přát nebo pomyslet pro sebe nebo pro druhé, všechno, co by si mohli druzí „vysnit“ pro nás...(srov. Iz 55, 8).

Josefova historie končí posledním „snem“ – mohlo by tomu být jinak? – Ale nyní se to chápe jako „zjevení“. „Potom Josef svým bratrům řekl: ‘Já umírám, ale Bůh vás jistě navštíví a vyvede vás odtud do země, kterou přísežně slíbil Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi‘“ (Gn 50, 24). To je předehra historie povolání národa, a ne jen Jakubovy rodiny. Tato historie dosáhla vrcholu v poslání milovaného Syna, který také hledal své bratry, byl prodán za pár zlaťáků a stal se začátkem nového života svou smrtí a svým zmrtvýchvstáním.

Naše životy a život našich klášterních a provinčních společenství a celého řádu také potřebují kráčet cestou smíření. Cílem putování není nějaký magický „happy end“. Smíření vyžaduje, abychom se postavili „na místo druhého“ (srov. Gn 44,33). Proto se my bratři učíme pomocí pedagogiky, která ani zdaleka není snadná. Proto se musíme učit číst svou vlastní historii a historii našich bratrstev (komunit) a objevovat, jak Prozřetelnost působila a stále působí v nás, trpělivě, pokorně a vytrvale.

KAŽDÝ ČLOVĚK JE MŮJ BRATR

Josef je prototyp spravedlivého člověka, rozvážného a moudrého, skutečného bratra. Už jsme mluvili o spravedlnosti. Rozvážnost je ctnost praktického rozumu, která spojuje zásady mravní činnosti s realitou, jak se jeví zde a nyní. Moudrost záleží hlavně v rozeznávání toho, co je důležité a nutné, od toho, co je přechodné a druhotné, co je podstatné a co případkové.

Přečetli jsme si novým způsobem život a poslání Josefa. On by byl nechtěl soustředit svou historii na sebe sama. Z tohoto hlediska můžeme chápat proroka Izaiáše: „Nevzpomínejte na věci dřívější, o minulosti nepřemítajte. Hle, činím něco docela nového a už to raší! Nevíte o tom?“ (Iz 43, 18–19). Neboť „hle, všechno tvořím nové“ (Zj 21, 5).

Tato historie bratrství, radostí a nadějí, protkaná bolestí a zármutkem, nám pomáhá pochopit, co to znamená prožívat Velikonoce, smrt a zmrtvýchvstání ve světle evangelia. Není to jakýsi magický návrat do minulosti, k dřívějšímu životu. Každý dozrál, když se znovu setkal s Jakubem (otcem). Ve velmi konkrétním smyslu a po velkém utrpení se naučili milovat. Život každé osoby byl tajemně spjat se životem druhých (a všichni dostali život od téhož otce). Životními změnami odhalili lásku otce, který z nich udělal bratry. Neexistuje bratrství bez synovství. Setkání bratrů s Josefem kolem jejich otce Jakuba po tolikerých nedorozuměních, po mnohé žárlivosti a závisti, otevřelo obzor vztahu k něčemu většímu, než je pouhý „domácí“ mír. Bratrství je dar, který zahrnuje univerzální poslání (a volá nás k němu): vytvoří národ, vyvolený národ.

Tyto stránky z knihy Genesis nám pomáhají obnovit náš závazek k evangeliu: k bratrství budovanému na slovech milosti a pravdy, naslouchání a milosrdenství. Ze zkušenosti víme, že naše slova mohou zraňovat nebo srážet bratry. Ale mohou v nás také probouzet to nejušlechtlejší a vytvářet nekonečné životní možnosti. Jako byla slova, která pronesl Josef ke svým bratrům, když „je těšil a promlouval jim k srdci“ (Gn 50, 21b).

Josefova historie nás poučuje, že Bůh není hluchý k tomu, co mu říkáme. Josef se také naučil naslouchat i v obtížných situacích, jako například ve vězení. Známe důvěrný vztah mezi „slyšením“ (*audire*) a „posloucháním“ (*oboedire*). Pán zasel do našich srdcí schopnost slyšet. Kolik lidských, rodinných nebo komunitních dramát pochází z neslyšení! Proto se obvykle v komunitě scházíme, abychom společně naslouchali Božímu hlasu (komunitní modlitba) a slyšeli ho v hlasech bratrů (setkání a kapitula komunity). Jsme také povoláni jako komunita naslouchat těm, kdo se podílejí na našem poslání, a těm, jimž je adresujeme (poslání komunity).

Když viděl Josef hladové bratry v Egyptě, pochopil konečně, že bylo Božím plánem změnit zlo, které bylo s ním zamýšleno, v něco dobrého. Tím, že mu Bůh otevřel srdce pro sny druhých, ukázal mu své vlastní sny: Boží sny s Josefem, s jeho bratry a s jeho lidem. Proto byl Josef jako Boží obraz milosrdný a odpustil svým bratrům.

My jako bratři kazatelé také poznáváme ve svatém Dominiku tyto hluboké city milosrdenství a soucitu. Myslím, že nejkrásnější slova o našem Otci napsal blahoslavený Jordán ve svém Libellu: „Všechny lidi objímal náručí lásky, a protože všechny miloval, milovali všichni jeho“.¹⁷

V našich stanovách čteme: „Aby každý konvent byl bratrským společenstvím, ať se všichni navzájem přijímají a objímají jako údy téhož těla, rozdílní v talentech a v práci, ale rovní v poutu lásky a profese“ (LCO 4 § 1).

Proto bratři, poslušností jednomyslní a dík čistotě spojení vyšší láskou a chudobou navzájem újeji stmelení, mají především ve svém klášteře budovat Boží církev a svým životem a posláním ji pak musí šířit ve světě. (srov. LCO 3 § II).

---

¹⁷ Srov. bl. Jordán Saský, *Knížka o začátcích OP*, č. 107.

Můžeme někdy dosáhnout tohoto bratrství svými silami? Naše společnost, stále více globalizovaná, může nás snad navzájem přibližovat, ale nedělá nás nutně bratřími. „Rozum je sám sebou schopen usilovat o rovnost mezi lidmi a dát pevnost jejich občanskému soužití, ale nemůže vytvořit bratrství. To má původ v transcendentním povolání od Boha Otce, který nás první miloval, a učí nás skrze svého Syna, co je bratrská láska“.¹⁸

Vzácná „perla“, kterou je naše dominikánské bratrství, je „hlahol, který vychází do celého světa“, je to poselství, neboť „až na konec světa jdou jejich slova“ (srov. Žl 19,5). Ať z nás vyzařuje nejlepší chvála, požehnání a kázání, protože „každý člověk je můj bratr“¹⁹ a my jsme povoláni, abychom kázali všem národům, utěšovali je a mluvili slova, která se dotýkají jejich srdcí.

Bůh Otec a Pán Ježíš Kristus ať bratřím udělují pokoj, lásku a víru (Ef 6,23).

V našem svatém Otci Dominiku

fr. Carlos A. Aspiroz Costa OP
magistr řádu

---

¹⁸ Srov. Benedikt XVI., *Caritas in Veritate*, č. 6.

¹⁹ Pavel VI., *Poselství k světovému dni míru 1971* (14. 11. 1970).